

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 6ης Απριλίου 1995 *

Στην υπόθεση C-315/93,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Rechtbank van eerste aanleg te Gent (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

1) **Flip CV,**

2) **O. Verdegem NV**

και

Βελγικού Δημοσίου,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία και το κύρος της αποφάσεως 88/529/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Οκτωβρίου 1988, περί εγκρίσεως του προγράμματος για την εξάλειψη της κλασικής πανώλης των χοίρων που υπέβαλε το Βασίλειο του Βελγίου (ΕΕ L 291, σ. 78),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. Gulmann, πρόεδρο τμήματος, J. C. Moitinho de Almeida και J.-P. Puissochet (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Tesouro

γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι ενάγουσες της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενες από τον Luc van Parys, δικηγόρο Γάνδης,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Thomas van Rijn, μέλος της Νομικής της Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των εναγουσών της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενων από τον δικηγόρο Luc van Parys, του εναγομένου της κύριας δίκης, εκπροσωπούμενου από τον Vastersavendts, δικηγόρο Βρυξελλών, και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Thomas van Rijn, κατά τη συνεδρίαση της 19ης Ιανουαρίου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Φεβρουαρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διάταξη της 26ης Μαΐου 1993, η οποία πρωτοκολλήθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 14 Ιουνίου 1993, το *Rechtbank van eerste aanleg te Gent* υπέβαλε στο Δικαστήριο, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία και το κύρος της αποφάσεως 88/529/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Οκτωβρίου 1988, περί εγκρίσεως του προγράμματος για την εξάλειψη της κλασικής πανώλης των χοίρων που υπέβαλε το Βασίλειο του Βελγίου (ΕΕ L 291, σ. 78).
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αφενός μεν, του γεωργικού συνεταιρισμού *Flip CV* (στο εξής: *Flip*) και της εταιρίας *O. Verdegem NV* (στο εξής: *Verdegem*) και, αφετέρου, του Βελγικού Δημοσίου σχετικών με την αποζημίωση που φρονούν ότι τους οφείλεται λόγω της θανατώσεως χοίρων των οποίων ήσαν κύριοι, κατόπιν διαταγής των βελγικών υγειονομικών αρχών στα πλαίσια των μέτρων καταπολεμησέως της κλασικής πανώλης των χοίρων. Οι διαφορές αφορούν τόσο το ύψος των οφειλομένων αποζημιώσεων όσο και την καταβολή τόκων υπερημερίας.
- 3 Τα αιτήματά τους στηρίζονται στις διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 10ης Σεπτεμβρίου 1981 περί μέτρων κτηνιατρικού υγειονομικού ελέγχου σχετικών με την κλασική και την αφρικανική πανώλη των χοίρων (*Moniteur belge* της 11ης Νοεμβρίου 1981, σ. 14238) κατά το οποίο:

«Εντός των ορίων των πιστώσεων του προϋπολογισμού, στον κύριο χοίρων θανατωθέντων κατόπιν διαταγής [της κτηνιατρικής υπηρεσίας] καταβάλλεται αποζημίωση ίση προς:

1° το 50 τοις εκατό της πιθανολογούμενης αξίας των κατόπιν διαταγής θανατωθέντων χοίρων, που προσβλήθηκαν ή υπήρχαν υπόνοιες ότι προσβλήθηκαν από την ασθένεια·

2° ολόκληρη την πιθανολογούμενη αξία των κατόπιν διαταγής θανατωθέντων χοίρων, για τους οποίους υπήρχαν υπόνοιες ότι είχαν μολυνθεί.»

4 Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, το Βελγικό Δημόσιο υποστήριξε ότι το άρθρο αυτό επέβαλε μόνον την καταβολή αποζημίωσης, αποκλεισμένου παντός τόκου υπερημερίας, και μόνον εντός των ορίων των διαθεσίμων πιστώσεων του προϋπολογισμού.

5 Η Flip και η Verdegem αντέτειναν ότι το βασιλικό διάταγμα της 10ης Σεπτεμβρίου 1981 έπρεπε να ερμηνευθεί υπό το φως της κοινοτικής νομοθεσίας περί καταπολεμήσεως της πανώλης των χοίρων και, ειδικότερα, υπό το φως των διατάξεων του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της αποφάσεως 80/1097/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1980, περί αναλήψεως οικονομικής δράσεως της Κοινότητας για την εξάλειψη της αφρικανικής πανώλους των χοίρων στη Σαρδηνία (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/031, σ. 233), δυνάμει του οποίου το πρόγραμμα εξαλείψεως της πανώλης των χοίρων πρέπει να προβλέπει «την άμεση και πλήρη αποζημίωση των ιδιοκτητών, οι χοίροι των οποίων εσφάγησαν κατ' εφαρμογή αυτού του προγράμματος».

6 Οι ενάγουσες υποστήριξαν ότι η διάταξη αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως σιωπηρώς περιεχομένη στην προμνησθείσα απόφαση 88/529 και ότι το εθνικό δικαστήριο έπρεπε να τη λάβει υπόψη του για την ερμηνεία και την εφαρμογή του βασιλικού διατάγματος της 10ης Σεπτεμβρίου 1981 στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ισχυρίστηκαν ότι, αν η αποζημιωτική αρχή του άρθρου 2 της προμνησθείσας αποφάσεως 80/1097 δεν πρέπει να επεκταθεί στην απόφαση 88/529, θα προέκυπτε δυσμενής διάκριση εις βάρος των Βέλγων παραγωγών, αντιβαίνουσα προς το άρθρο 7 της Συνθήκης.

7 Επομένως, στο εθνικό δικαστήριο γεννήθηκαν αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία και το κύρος των σχετικών διατάξεων του κοινοτικού δικαίου. Ακολουθώς, το εθνικό δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία στις υποθέσεις των οποίων επελήφθη και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Ως προς την ερμηνεία

- α) Έχει η απόφαση 88/529/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Οκτωβρίου 1988, περί εγκρίσεως του προγράμματος για την εξάλειψη της κλασικής πανώλης των χοίρων που υπέβαλε το Βασίλειο του Βελγίου (ΕΕ 1988, L 291, της 25ης Οκτωβρίου 1988, σ. 78), η οποία απευθύνεται στο Βασίλειο του Βελγίου, την έννοια ότι συμπεριλαμβάνει και τη διάταξη που ορίζει “την άμεση και πλήρη αποζημίωση των ιδιοκτητών, οι χοίροι των οποίων εσφάγησαν κατ’ εφαρμογή αυτού του προγράμματος”, ήτοι το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ’, της αποφάσεως 80/1097/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1980 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/031, σ. 233), η οποία απευθύνεται στην Ιταλική Δημοκρατία;
- β) Η καταφατική απάντηση στο ερώτημα 1) α) συνεπάγεται ότι οφείλονται επίσης τόκοι υπερημερίας και δικαστικοί τόκοι επί της κυρίας οφειλής;

2) Ως προς το κύρος

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στα ανωτέρω ερωτήματα, συνιστά η απόφαση 88/529/ΕΟΚ παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΟΚ, δεδομένου ότι οι Ιταλοί χοιροτρόφοι δικαιούνται πλήρη και άμεση αποζημίωση, ενώ οι Βέλγοι χοιροτρόφοι έχουν το δικαίωμα αυτό μόνον εντός των ορίων των πιστώσεων του προϋπολογισμού, καίτοι οι δύο αποφάσεις είναι απόρροια ενός και του αυτού κανόνα του κοινοτικού δικαίου;»

Τα κοινοτικά μέτρα για την καταπολέμηση της πανώλης των χοίρων

- 8 Πρέπει να τονιστεί εκ προοιμίου ότι οι αποφάσεις που επικαλούνται οι ενάγουσες της κύριας δίκης και μνημονεύονται από το αιτούν δικαστήριο στα ερωτήματά του αφορούν η μεν μία τη λεγομένη «κλασική» πανώλη των χοίρων (απόφαση 88/529), η δε άλλη τη λεγομένη «αφρικανική» πανώλη των χοίρων (απόφαση 80/1097), ήτοι δύο διαφορετικές ασθένειες ζώων για την καταπολέμηση των οποίων η Κοινότητα έλαβε χωριστά μέτρα.

9 Ως προς την «κλασική» πανώλη των χοίρων, το Συμβούλιο προέβλεψε την ανάληψη δράσεως ήδη από το 1980. Καταρχάς, εξέδωσε την οδηγία 80/217/ΕΟΚ, της 22ας Ιανουαρίου 1980, περί θεσπίσεως κοινοτικών μέτρων για την καταπολέμηση της κλασικής πανώλους των χοίρων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/027, σ. 247). Η οδηγία αυτή αποσκοπεί στην εναρμόνιση των εθνικών κανόνων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της κλασικής πανώλης των χοίρων. Το προμνησθέν βασιλικό διάταγμα της 10ης Σεπτεμβρίου 1981 έχει ως αντικείμενο, εν μέρει, τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο βελγικό δίκαιο.

10 Για την εξάλειψη της κλασικής πανώλης των χοίρων, η οποία ενδημούσε τότε στην Κοινότητα, το Συμβούλιο εξέδωσε στη συνέχεια την οδηγία 80/1095/ΕΟΚ, της 11ης Νοεμβρίου 1980, περί καθορισμού των όρων που αποβλέπουν να απαλλάξουν και να διατηρήσουν το έδαφος της Κοινότητας απαλλαγμένο από την κλασική πανώλη των χοίρων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/031, σ. 226). Η οδηγία αυτή επέβαλε, κατ' ουσίαν, στα κράτη μέλη των οποίων το έδαφος επλήγη από την ασθένεια να καταρτίσουν πρόγραμμα εξαλειψεύσεως της εντός πέντε ετών. Η απόφαση 80/1096/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 11ης Νοεμβρίου 1980, περί καθιερώσεως χρηματοδοτικής δράσεως της Κοινότητας για την εξάλειψη της κλασικής πανώλης των χοίρων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/031, σ. 230), προέβλεπε χρηματοδοτική υποστήριξη της Κοινότητας στα κράτη μέλη.

11 Επειδή η δράση αυτή αποδείχθηκε ανεπαρκής, το Συμβούλιο ενέκρινε, το 1987, νέα σειρά μέτρων προς συμπλήρωση και ενίσχυση των προηγούμενων μέτρων του. Ειδικότερα, επέβαλε στα κράτη μέλη που δεν είχαν ακόμη απαλλαγεί πλήρως από την κλασική πανώλη των χοίρων να καταρτίσουν νέα προγράμματα με σκοπό την εξάλειψη της ασθένειας εντός τεσσάρων ετών. Για τα προγράμματα αυτά προβλέφθηκε επίσης χρηματοδοτική ενίσχυση της Κοινότητας.

12 Η προμνησθείσα απόφαση 88/529, στην οποία αναφέρονται τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, έχει ακριβώς ως αντικείμενο την έγκριση του νέου προγράμματος για την εξάλειψη της κλασικής πανώλης των χοίρων που υπέβαλε το Βασίλειο του Βελγίου. Η απόφαση αυτή προβλέπει, αφενός, στο άρθρο της 1, ότι «εγκρίνεται το πρόγραμμα για την ολοκλήρωση της εξάλειψης της κλασικής πανώλης των χοίρων που υπέβαλε το Βέλγιο» και, αφετέρου, στο άρθρο

της 2, ότι «το Βέλγιο, από την 1η Ιανουαρίου 1988, θέτει σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για την εφαρμογή του προγράμματος που αναφέρεται στο άρθρο 1».

- 13 Ως προς τη λεγομένη «αφρικανική» πανώλη των χοίρων, η Κοινότητα έλαβε ειδικότερα μέτρα, περιοριζόμενα στην εξάλειψη της ασθένειας σε ορισμένες περιοχές ή σε ορισμένες χώρες της Κοινότητας.
- 14 Το Συμβούλιο επέβαλε σε ορισμένα κράτη μέλη να καταρτίσουν πρόγραμμα για την εξάλειψη της ασθένειας με αντάλλαγμα τη χρηματοδοτική ενίσχυση της Κοινότητας. Αυτό συνέβη, ειδικότερα, με τα ληφθέντα μέτρα για την εξάλειψη της αφρικανικής πανώλης των χοίρων που εμφανίστηκε το 1977 στη Σαρδηνία. Το Συμβούλιο, αφού αρχικώς χορήγησε χρηματοδοτική ενίσχυση στην Ιταλία, εξέδωσε την προμνησθείσα απόφαση 80/1097. Η απόφαση αυτή επιβάλλει στην Ιταλική Δημοκρατία να καταρτίσει επείγον πρόγραμμα για την εξάλειψη της αφρικανικής πανώλης των χοίρων στη Σαρδηνία εντός πέντε ετών. Προβλέπει ότι το πρόγραμμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνει αυστηρά μέτρα εξάλειψως και ιδίως «την άμεση και πλήρη αποζημίωση των ιδιοκτητών, οι χοίροι των οποίων εσφάγησαν κατ' εφαρμογή αυτού του προγράμματος» (άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ'). Επειδή η ασθένεια δεν εξαλείφθηκε, οι ιταλικές αρχές αναγκάστηκαν να καταρτίσουν νέο σχέδιο για την εξάλειψη της αφρικανικής πανώλης των χοίρων κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 90/217/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Απριλίου 1990, για την ανάληψη χρηματοδοτικής δράσης της Κοινότητας για την εξάλειψη της αφρικανικής πανώλης των χοίρων στη Σαρδηνία (ΕΕ L 116, σ. 24).
- 15 Εξάλλου, η Κοινότητα έλαβε μέτρα κτηνιατρικού υγειονομικού ελέγχου με σκοπό την αποτροπή της ενδοκοινοτικής διακινήσεως ζώων ή κρεάτων ζώων προερχομένων από τις περιοχές που επλήγησαν από την ασθένεια.

Τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου

- 16 Από το σκεπτικό της διατάξεως περί παραπομπής προκύπτει ότι, ενόψει της επιχειρηματολογίας που αναπτύχθηκε ενώπιόν του, το εθνικό δικαστήριο θέλει να πληροφορηθεί αν συμβιβάζονται με το κοινοτικό δίκαιο οι διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 1, του προμνησθέντος βασιλικού διατάγματος της 10ης Σεπτεμβρίου 1981, καθόσον δεν προβλέπουν την πλήρη και άμεση αποζημίωση των κτηνοτρόφων των οποίων οι χοίροι εσφάγησαν κατόπιν διαταγής των διοικητικών αρχών στο πλαίσιο των μέτρων για την καταπολέμηση της κλασικής πανώλης των χοίρων.
- 17 Η απόφαση 88/529, στην οποία αναφέρονται ακριβώς τα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, αποτελεί μέτρο εφαρμογής της προμνησθείσας οδηγίας 80/1095 και εκείνων που την τροποποίησαν, ενώ το βασιλικό διάταγμα της 10ης Σεπτεμβρίου 1981 μεταφέρει στο βελγικό δίκαιο την επίσης προμνησθείσα οδηγία 80/217. Επομένως, έχει διαφορετικό αντικείμενο από το διάταγμα. Επιπλέον, δεν περιέχει κανένα υποχρεωτικό για το Βελγικό Κράτος μέτρο, πλην της υποχρεώσεως να τεθεί σε εφαρμογή, από την 1η Ιανουαρίου 1988, το πρόγραμμα εξαλείψεως, του οποίου οι διατάξεις δεν αμφισβητούνται στο πλαίσιο της κύριας δίκης.
- 18 Επομένως, η ερμηνεία της αποφάσεως 88/529 και η εξέταση του κύρους της δεν παρουσιάζουν καμιά λυσιτέλεια προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ζητήματα που, στην πραγματικότητα, αντιμετωπίζει το αιτούν δικαστήριο.
- 19 Για να δοθεί πλήρης και λυσιτελής απάντηση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι τα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να εκληφθούν ως αφορώντα, γενικότερα, το ζήτημα αν η κοινοτική νομοθεσία περί καταπολεμίσεως της κλασικής πανώλης των χοίρων έχει, στο σύνολό της, την έννοια ότι προβλέπει την πλήρη και άμεση αποζημίωση των κτηνοτρόφων των οποίων οι χοίροι

εσφάγησαν κατόπιν διαταγής των εθνικών αρχών, εν εναντία δε περιπτώσει, αν η ρύθμιση αυτή πρέπει να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων του άρθρου 7 της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο έγινε το άρθρο 6 της Συνθήκης ΕΚ.

Ως προς την ερμηνεία της κοινοτικής ρυθμίσεως

- 20 Οι ενάγουσες της κύριας δίκης υποστηρίζουν ότι η κοινοτική νομοθεσία περί καταπολεμήσεως της πανώλης των χοίρων έχει την έννοια ότι προβλέπει την άμεση και πλήρη αποζημίωση, ήτοι πλέον τόκων υπερημερίας, των χοιροτρόφων των οποίων τα ζώα εσφάγησαν. Ισχυρίζονται ότι η νομοθεσία αυτή αποτελεί ομοιόμορφο σύστημα εντός του οποίου οι αποφάσεις 88/529 και 80/1097, τις οποίες αναφέρει το αιτούν δικαστήριο στα ερωτήματά του, δεν μπορούν να ερμηνευθούν μεμονωμένα. Κατά τη γνώμη τους, το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της αποφάσεως 80/1097 θέτει γενικό κανόνα της σχετικής κοινοτικής πολιτικής, ο οποίος πρέπει να θεωρείται ότι, εν πάση περιπτώσει, περιέχεται σιωπηρώς στην απόφαση 88/529.
- 21 Η Επιτροπή και η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζουν, αντιθέτως, ότι η κοινοτική νομοθεσία περί καταπολεμήσεως της κλασικής πανώλης των χοίρων δεν προβλέπει την αρχή της αμέσου και πλήρους αποζημίωσης των χοιροτρόφων των οποίων τα ζώα εσφάγησαν. Κατά τη γνώμη τους, η νομοθεσία περί κλασικής πανώλης των χοίρων δεν περιέχει καμιά συναφή διάταξη και η αποζημίωση αυτού του είδους δεν αποτελεί γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου ούτε αρχή της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα αυτόν. Η Επιτροπή ισχυρίζεται, ειδικότερα, ότι μια τέτοια αρχή δεν μπορεί να απορρέει από διατάξεις όπως αυτές των αποφάσεων 86/649/ΕΟΚ και 86/650/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1986 (ΕΕ L 382, σ. 5 και 9), 89/145/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20ής Φεβρουαρίου 1989 (ΕΕ L 53, σ. 55), 90/424/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990 (ΕΕ L 224, σ. 19), ή 90/638/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 1990 (ΕΕ L 347, σ. 27), οι οποίες αφορούν επιζωotίες πλην της κλασικής πανώλης των χοίρων και προβλέπουν διαφορετικές αρχές αποζημιώσεως.

- 22 Η άποψη της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.
- 23 Η αρχή της αποζημίωσης των κτηνοτρόφων των οποίων οι χοίροι εσφάγησαν στο πλαίσιο μέτρων για την καταπολέμηση της κλασικής πανώλης των χοίρων δεν απορρέει ούτε από τη γενική οικονομία ούτε από το κείμενο των σχετικών οδηγιών και αποφάσεων.
- 24 Με τις οδηγίες 80/217 και 80/1095, ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε απλώς να θεσπίσει τα υγειονομικού και προληπτικού χαρακτήρα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη μέλη για την πρόληψη και την εξάλειψη της κλασικής πανώλης των χοίρων στην επικράτειά τους. Μεταξύ των μέτρων αυτών περιλαμβάνονται ιδίως ο εμβολιασμός των ζώων, η παρακολούθηση των εκμεταλλεύσεων που έχουν μολυνθεί, η σφαγή των ζώων, η καταστροφή των κρεάτων και των προϊόντων που μπορεί να μολυνθούν, η απολύμανση των μολυσμένων χώρων ή ακόμη η κατάρτιση και η εκτέλεση σχεδίων εξαλείψεως της ασθένειας υπό τον έλεγχο της Επιτροπής.
- 25 Αντιθέτως, ούτε από τις αιτιολογικές σκέψεις ούτε από τις διατάξεις των δύο οδηγιών προκύπτει ότι ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να ρυθμίσει τα οικονομικά ζητήματα που συνεπάγεται η εκτέλεση των μέτρων αυτών από τους ενδιαφερομένους χοιροτρόφους και, ειδικότερα, να επιβάλει μέτρα αποζημίωσης τους. Συγκεκριμένα, οι οδηγίες δεν περιέχουν καμιά διάταξη προβλέπουσα, ρητώς ή και σιωπηρώς, τέτοια αποζημίωση.
- 26 Η προμνησθείσα απόφαση 80/1096 καθιερώνει βέβαια χρηματοδοτική ενίσχυση της Κοινότητας ιδίως στα κράτη μέλη που έχουν υποβληθεί σε δαπάνες για την αποζημίωση των χοιροτρόφων των οποίων τα ζώα έχουν σφαγεί ή καταστραφεί στο πλαίσιο δράσεων για την καταπολέμηση της κλασικής πανώλης των χοίρων. Καίτοι όμως ο κοινοτικός νομοθέτης έκρινε, στα πλαίσια της ευρείας διακριτικής ευχερείας που διαθέτει στον τομέα της γεωργικής πολιτικής (βλ., ιδίως, την απόφαση της 19ης Μαρτίου 1992 στην υπόθεση C-311/90, Hierl, Σύλλογος 1992, σ. I-2061, σκέψη 13), ότι η μερική ή πλήρης αποζημίωση των ιδιοκτητών σφαγέντων ζώων μπορούσε να είναι πρόσφορο μέτρο για τη διευκόλυνση της καταπολεμήσεως της κλασικής πανώλης των χοίρων και έπρεπε να ενισχυθεί η ενδεχόμενη χρήση του από τα κράτη μέλη, ούτε από τις αιτιολογικές σκέψεις ούτε από το κείμενο της αποφάσεως αυτής προκύπτει ότι θέλησε

να καταστήσει την αποζημίωση των κυρίων των σφαγέντων ζώων αρχή της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα αυτόν. Το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α', και παράγραφος 2α, στοιχείο α', της απόφασης 80/1096, όπως έχει συμπληρωθεί και τροποποιηθεί με την απόφαση 87/488/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1987 (ΕΕ L 280, σ. 26), περιορίστηκε έτσι να προβλέψει απλώς τη δυνατότητα επιστροφής από το ΕΓΤΠΕ, στα κράτη μέλη, των δαπανών στις οποίες ενδεχομένως υποβλήθηκαν για την αποζημίωση των κυρίων των σφαγέντων ζώων, με ανώτατο όριο το 50 % των δαπανών αυτών.

- 27 Όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή στις παρατηρήσεις της, η αρχή της αποζημίωσης των χοιροτρόφων των οποίων τα ζώα έχουν σφαγεί στο πλαίσιο μέτρων για την καταπολέμηση της κλασικής πανώλης των χοίρων δεν μπορεί πλέον να απορρέει ούτε από τις διατάξεις του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο στ', της προμνησθείσας απόφασης 80/1097, τις οποίες αναφέρει το αιτούν δικαστήριο στα ερωτήματά του, ούτε από ανάλογες διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας περί καταπολέμησης των επιζωοτιών.
- 28 Συγκεκριμένα, η απόφαση 80/1097 αποσκοπεί στην εξάλειψη ασθeneίας ζώων διαφορετικής από την κλασική πανώλη των χοίρων: την αφρικανική πανώλη των χοίρων. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη δεύτερη και τρίτη αιτιολογική της σκέψη, αποσκοπεί στην ενίσχυση των εθνικών μέτρων για την καταπολέμηση της ασθeneίας σε συγκεκριμένη περιοχή της Κοινότητας, ώστε να επιτευχθεί επειγόντως η πλήρης εξάλειψή της. Στο πλαίσιο αυτό, η άμεση και πλήρης αποζημίωση των κυρίων των οποίων οι χοίροι εσφάγησαν ή καταστράφηκαν μπορεί να θεωρηθεί σημαντικό ή και αποφασιστικό στοιχείο για την καταπολέμηση της ασθeneίας, διότι συνιστά μέτρο ενθαρρύνσεως για την εξόντωση των ζώων που προσβλήθηκαν ή υπάρχουν υπόνοιες ότι προσβλήθηκαν από την ασθeneία. Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι η προμνησθείσα απόφαση 90/217, η οποία επιβάλλει στην Ιταλική Δημοκρατία την κατάρτιση νέου σχεδίου για την εξάλειψη της αφρικανικής πανώλης των χοίρων στη Σαρδηνία, προβλέπει μόνον, στο άρθρο της 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', την αρχή της «άμεσης και επαρκούς» αποζημίωσης των ενδιαφερομένων χοιροτρόφων.
- 29 Ομοίως, οι άλλες αποφάσεις του Συμβουλίου που παραθέτει η Επιτροπή στις παρατηρήσεις της, ήτοι οι προμνησθείσες αποφάσεις 86/649, 86/650, 89/145, 90/424 ή 90/638, οι οποίες προβλέπουν αποζημίωση των κυρίων των

οποίων τα ζώα εσφάγησαν κατόπιν διαταγής των κτηνιατρικών αρχών, αφορούν ασθένειες ζώων διαφορετικές από την κλασική πανώλη των χοίρων και επιβάλλουν μόνον δίκαιη και επαρκή αποζημίωση των κυρίων των σφαγέντων ζώων.

30 Ελλείψει σχετικών κοινοτικών διατάξεων, η αποζημίωση των κυρίων των οποίων οι χοίροι εσφάγησαν κατόπιν διαταγής των εθνικών αρχών στα πλαίσια των μέτρων για την καταπολέμηση της κλασικής πανώλης των χοίρων επιπίπτει στην αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους.

31 Επομένως, η ισχύουσα κοινοτική ρύθμιση περί καταπολεμήσεως της κλασικής πανώλης των χοίρων έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέψουν σύστημα αποζημίωσης των κυρίων των οποίων οι χοίροι εσφάγησαν κατόπιν διαταγής των εθνικών αρχών.

Ως προς το κύρος της κοινοτικής ρυθμίσεως

32 Το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες πάντως, σε μια τέτοια περίπτωση, ως προς το κύρος της κοινοτικής ρυθμίσεως σε σχέση με την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων λόγω ιθαγενείας του άρθρου 7 της Συνθήκης.

33 Επ' αυτού, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι ενάγουσες της κύριας δίκης, η κοινοτική ρύθμιση περί καταπολεμήσεως της κλασικής πανώλης των χοίρων δεν παραβιάζει την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων που διακηρύσσει το άρθρο αυτό.

34 Συγκεκριμένα, η ρύθμιση αυτή δεν προβλέπει διαφορετικό σύστημα αποζημίωσης ανάλογα με την ιθαγένεια των κυρίων των σφαγέντων ζώων, καθόσον,

όπως προαναφέρθηκε, δεν ρυθμίζει το ζήτημα της αποζημίωσης των κυριών αυτών. Το γεγονός ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που διατηρούν ακόμη, σύστημα αποζημίωσης των κυριών αυτών, ενώ άλλα κράτη μέλη δεν έχουν θεσπίσει, δεν μπορεί να συνιστά παραβίαση των κανόνων της Συνθήκης.

35 Τέλος, το γεγονός ότι η Κοινότητα επέβαλε την πλήρη ή μερική αποζημίωση των κυριών των σφαγέντων ζώων για την καταπολέμηση των επιζωοτιών πλην της κλασικής πανώλης των χοίρων δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων ούτε της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως του άρθρου 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης, δεδομένου ότι οι εν λόγω καταστάσεις είναι αντικειμενικώς διαφορετικές.

36 Επομένως, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση, αφενός μεν, ότι η ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία περί καταπολέμησης της κλασικής πανώλης των χοίρων έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέψουν σύστημα αποζημίωσης των κυριών των οποίων οι χοίροι εσφάγησαν κατόπιν διαταγής των εθνικών αρχών και, αφετέρου, ότι από την εξέταση της σχετικής κοινοτικής ρυθμίσεως δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος της.

Επί των δικαστικών εξόδων

37 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπιπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε, με διάταξη της 26ης Μαΐου 1993 το Rechtbank van eerste aanleg te Gent, αποφαίνεται:

- 1) Η ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία περί καταπολεμήςσεως της κλασικής πανώλης των χοίρων έχει την έννοια ότι δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέψουν σύστημα αποζημιώσεως των κυρίων των οποίων οι χοίροι εσφάγησαν κατόπιν διαταγής των εθνικών αρχών.**

- 2) Από την εξέταση της σχετικής κοινοτικής ρυθμίσεως δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος της.**

Gulmann

Moitinho de Almeida

Puissochet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 6 Απριλίου 1995.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος του τρίτου τμήματος

R. Grass

C. Gulmann